

Nr 284.

Av herr **Wiberg**, om översyn av gällande aktiebolagslag, m. m.

Vid 1948 års riksdag väckte undertecknad en motion, i vilken jag hemställde, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om en översyn av gällande aktiebolagslag i syfte att göra lagen överskådligare och lättbegripligare. Jag framhöll i motionen bland annat, att aktiebolagslagen är mycket svåröverskådlig — i 173 av lagens 228 paragrafer finnas hänvisningar till andra paragrafer — och för gemene man svårfattlig på grund av den utformning och omfattning, lagen fått.

Första lagutskottet medgav i sitt utlåtande, att det icke kunde bestridas, att aktiebolagslagen, i det skick den nu har, är svårfattlig, och uttalade därjämte, att det icke kunde anses uteslutet, att man genom en allmän översyn i enlighet med mitt förslag skulle kunna få fram en något mer lättläst och överskådlig lagtext. Emellertid hemställde utskottet under åberopande i huvudsak av att erfarenhet ej vunnits om lagens tillämpning, att den av mig väckta motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, vilket också blev riksdagens beslut.

Vid motionens behandling i riksdagen framhöll jag såsom exempel på en formell inadvartens i lagen § 30, som lyder:

»Blir enligt 29 § avtal bindande för bolaget, må ansvarighet varom i 28 § andra stycket stadgas ej göras gällande, utom såvitt angår förpliktelse, som skolat fullgöras före bolagets registrering. Ej heller må på grund av sådan förpliktelse talan väckas mot dem, sedan ett år förflutit från registreringen.»

Jag framhöll, att den, som läste paragrafen, icke hade någon möjlighet att förstå, vad som åsyftades med ordet »dem», och påpekade, att ordet i fråga hängde i luften. Jag påvisade, att detta berodde på att första särskilda utskottet, som år 1944 hade att till riksdagen avgiva utlåtande om lagförslaget, ändrade början av paragrafens ursprungliga formulering, där det stod »mot dem som handlat å bolagets vägnar». Sistnämnda sats ändrade utskottet utan att samtidigt skriva om fortsättningen av paragrafen.

Då jag nu åter tager upp frågan om en översyn av aktiebolagslagen, vill jag lämna exempel på en annan oförmlighet i lagen. Jag avser 224 §, i vars andra stycke föreskrives, att vissa avskrifter skola vara till riktigheten be styrkta av notarius publicus eller landsfiskal eller ock av minst två personer, som hava ställning av styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör, vice verkställande direktör, likvidator, suppleant för likvidator eller firmatecknare. Då enligt 77 § i lagen styrelse kan bestå av endast en per-

son, vilket även i verkligheten är fallet i många medelstora och mindre bolag, så är det icke tillräckligt ens om styrelsen (eller tvenne ojäviga personer) vidimerar, utan man nödgas i sådana fall anlita notarius publicus eller landsfiskal för att få ovannämnda avskrifter bestyrkta, vilket medför besvär och kostnader, som borde vara onödiga.

Jag är övertygad om, att aktiebolagslagen tarvar en översyn och att det är bättre att detta sker ju förr desto hellre. 1944 års lag om aktiebolag har nu under ett år prövats i det praktiska livet. Man torde under denna tid å skilda håll hava fått möjlighet att bilda sig en viss uppfattning om vilka för- enklingar, som äro önskvärda, och vilka ändringar, som kunna vidtagas så- väl principiellt som för att göra lagtexten mer överskådlig och lättbegriplig än vad den nu är. Kungl. patent- och registreringsverket, advokater, revisors- och näringslivssammanslutningar m. fl. skulle säkerligen kunna biträda en ut- redning med ett stort antal värdefulla påpekanden.

Första lagutskottet underströk i sitt utlåtande nr 17:1948, att man ej gärna kunde igångsätta ett omfattande lagstiftningsarbete enbart för att åstadkomma ändring i den formella uppbyggnaden av en lag. Jag medgiver gärna att det ligger åtskilligt i den uppfattning, åt vilken utskottet på detta sätt giver uttryck. Emellertid kan man väl dock svårigen komma ifrån att, om man är ganska allmänt överens om att en lag har fått en långt ifrån önsk- värd gestaltning i formellt avseende, man icke i längden bör nöja sig där- med uteslutande av den anledning, att det kan vara förenat med ett visst besvär och kanske också vissa olägenheter att utarbeta ett lämpligt änd- ringsförslag.

Vidare är jag förvissad om att det, om en överarbetning av lagen gjordes, skulle visa sig att ett mycket stort antal sakliga ändringar och icke minst sakliga förenklingar skulle vara av behovet påkallade.

Härtill kommer att antalet aktiebolag utgör ungefär trettio tusen, varav de allra flesta äro småbolag. Aktiebolagslagens regler gälla för såväl stora som små bolag. För de stora bolagen är det av mindre betydelse än för de små, om lagen är komplicerad och svåröverskådlig och i många avseenden förutsätter ett invecklat förfaringssätt. Vederbörande anlita säkerligen utan undantag experter. Annorlunda är emellertid förhållandet i fråga om de mindre bolagen. På åtskilliga håll i utlandet har man också just av hänsyn till önskvärdheten av att enklare och mindre komplicerade regler äro önsk- värda beträffande mindre bolag skapat en särskild form för sådana företag. Som exempel härpå kan jag hänvisa till den latin-amerikanska rätten. En översyn borde följaktligen också taga sikte på huruvida man icke skulle kunna komplettera den nuvarande aktiebolagslagen genom en särskild enklare och smidigare lagstiftning, gällande för sådan verksamhet, som för närvarande tvingats ske i form av småbolag. Frågan är, om icke behovet av en sådan lagstiftning är så stort, att man, om syftet därefter kunde vinnas, t. o. m. borde vara beredd att avstå från kravet på en i och för sig önskvärd formell översyn av den nuvarande aktiebolagslagstiftningen. Det riktigaste

synes mig dock vara att icke a priori begränsa utredningen på sådant sätt, utan att låta utredningsmännen få friare händer.

Även om jag sålunda anser, att en generell översyn bör äga rum, kan detta naturligtvis ej utgöra ett hinder för att påtagliga inadvartenser rättas till.

Under hänvisning till vad jag sålunda anfört, får jag därför föreslå,

att riksdagen ville besluta

dels att sista meningen i 30 § i lagen den 13 september 1944 om aktiebolagslag måtte få följande lydelse: »Ej heller må på grund av sådan förpliktelse talan, sedan ett år förflutit från registreringen, väckas mot dem, som handlat å bolagets vägnar»,

dels att i 224 § i ovannämnda lag skall till näst sista stycket tillfogas: »Där styrelse består av endast en person eller endast en likvidator finnes erfordras emellertid icke att avskrift bestyrkes av mer än en person av den kategori, som nu nämnts»,

och dels att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av gällande aktiebolagslag dels i formellt avseende för att göra densamma överskådligare och lättbegripligare och dels ur saklig synpunkt i förenklande syfte och för att antingen genom komplettering av lagen eller en särskild lagstiftning få till stånd regler, som bättre än nuvarande lag lämpa sig för sådan företagsamhet, som för närvarande i allmänhet utövas genom de mindre bolagen, samt att för riksdagen framlägga det resultat, vartill utredningen må föranleda.

Stockholm den 20 januari 1949.

Ake Wiberg.
